

Jaarverslag Collectief Noordwest Overijssel over het jaar 2021

Coöperatieve Agrarische Natuur Collectief Noordwest Overijssel UA

**Postbus 96
7950 AB Staphorst**

Datum vastgesteld door bestuur: 19 mei 2022

Bestuurszaken

Het bestuur bestaat uit vijf leden, bestaande uit een afgevaardigd bestuurslid uit iedere inliggende ANV en het LTO.

In april 2021 ontviel ons het bestuurslid Jacob Miedema. Jacob was de afgevaardigde namens de Kopse Agrarische Natuurvereniging (ANV de KAN) binnen het bestuur van het Collectief Noordwest Overijssel. Jacob was een betrokken bestuurder, die altijd klaar stond voor iedereen die een beroep op hem deed. Zijn positieve en gedreven inzet voor het agrarisch natuur- en landschapsbeheer kenmerkten hem.

Vanwege het overlijden van Jacob Miedema heeft ANV De Kopse Agrarische Natuurvereniging Hendrik Vaartjes voorgedragen als nieuw bestuurslid voor het Collectief. De leden hebben op de Algemene Ledenvergadering op 6 oktober 2021 ingestemd met de benoeming van Hendrik Vaartjes als bestuurslid. Op de ALV is penningmeester J. Vonder door de leden benoemd voor een nieuwe periode als bestuurslid. Daarnaast bestaat het bestuur uit de bestuursleden C. Pierik, J.D Alsema en K. de Lange. Het bestuur heeft tien maal vergaderd.

Er vindt regelmatig afstemming plaats tussen de drie agrarische collectieven in Overijssel via het voorzittersoverlegorgaan Boerenatuur Overijssel. Hierin zitten de voorzitters van de drie agrarische collectieven in Overijssel. Tevens wordt door dit overleg ook gesproken met vertegenwoordigers van het waterschap en de provincie.

Leden

Het ledenaantal op 31 december 2021 bedroeg 333. Op 6 oktober 2021 zijn de huishoudelijke zaken op de ledenvergadering behandeld. Na de pauze heeft Aard Mulders, senior adviseur GLB bij het Ministerie van LNV, de aanwezigen meegenomen in de ontwikkelingen van het GLB.

Operationele werkstructuur

Het collectief werkt met veldcoördinatoren vanuit de verschillende gebieden. Zij begeleiden deelnemers, sluiten beheercontracten en voeren controles uit op het naleven van de beheervorschriften. In 2021 hebben 5 veldcoördinatoren werkzaamheden uitgevoerd in opdracht van het collectief, te weten:

- Stefan van de Weg
- Freddie Aalberts
- Klaas Eker
- Egbert Wever
- Henk van Leusen

Begin 2021 is Stefan van de Weg gestopt als veldcoördinator in de IJsseldelta, omdat dit niet langer te combineren was met zijn melkveebedrijf en overige werkzaamheden. Zijn taken zijn overgenomen door Freddie Aalberts. We danken Stefan voor zijn inzet voor het collectief, voor de bescherming van weidevogels en voor de leden.

De veldcoördinatoren worden aangestuurd door de regionaal coördinator (Joachim van der Valk) en ondersteund door de secretariael medewerker (Geertje Bijker). Esther Graaskamp coördineert als projectleider de GLB-pilot 'Gebiedsgerichte vergroening in de melkveehouderij: de kievit als boegbeeld, de verschillende inrichtingsprojecten binnen het collectief en richt zich op de interne communicatie en kennisontwikkeling bij de leden.

Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer 2021

Leefgebieden

Binnen het stelsel van agrarisch natuurbeheer wordt gewerkt met leefgebieden met elk hun specifieke doelsoorten. Het collectief richt zich met het beheer op het stimuleren van de leefomgeving en de populaties van deze doel(soort)en. In 2021 zette het collectief zich in op twee leefgebieden:

- Open grasland (weidevogels)
- Droge dooradering (amfibieën, landschap en steenuil)

Beheerjaar 2021

2021 stond in het teken van het optimaliseren en het monitoren van de kwaliteit van het weidevogelbeheer. De nadruk hierbij lag op onderdelen als invulling kerngebieden, realiseren van plasdras en in beeld brengen kwaliteit kruidenrijk grasland. Voor Open Grasland is een uitbreiding in beheer gerealiseerd ten opzichte van 2020. Binnen de Droge Dooradering is in 2021 de focus gelegd op het continueren van het beheer en te investeren in de kwaliteit van het beheer en onderhoud van landschapselementen en akkerbeheer.

Aandachtspunten per leefgebied:

- Open Grasland

Het voorjaar van 2021 was koud en nat, waardoor de grasgroei laat op gang kwam. Voor de weidevogels was de trage grasgroei een uitkomst. Maar voor de vroege kievitkuikens was de kou en regen in april wel een uitdaging. In verschillende gebieden begonnen de grutto's en de tureluurs dit jaar later met broeden, waarschijnlijk ook vanwege de kou.

Toen de warmte kwam, schoot het gras de lucht in. Dit zorgde voor dekking voor kuikens, maar veel percelen met kruidenrijk grasland en uitgesteld maaien werden al snel te dicht werden voor diezelfde kuikens. Op locaties waar mozaïeken van beheer gerealiseerd zijn met onder andere plasdras, voorweiden, extensief weiden en kruidenrijk grasland ontstonden mooie leefgebieden voor de kuikens. Dit waren ook de locaties waar de meeste vogels aanwezig waren.

- Droge Dooradering

Ondanks de koude en natte omstandigheden was het afgelopen voorjaar groeizaam. Veel kruiden zijn goed tot ontwikkeling (en bloei) gekomen wat veel bloembezoekende insecten aantrok. Het groeizame weer resulteerde in meerdere gevallen tot een zware 1^e snede vanaf juni op de botanische percelen. Door de natte omstandigheden konden niet alle percelen met een ontwikkelopgave botanische kwaliteit al eind mei/begin juni gemaaid worden. Vanaf de winter 2020/2021 is veel aandacht gezet op het uitvoeren van achterstallig landschapsonderhoud en op de begeleiding van deelnemers voor de uitvoering er van. Dat heeft geresulteerd in een extra onderhoudsimpuls die ook vervolg krijgt in de winter 2021/2022.

De deelnemers hebben in 2021 de volgende oppervlakte beheerd voor de doelsoorten, verdeeld over de volgende leefgebieden:

Leefgebied	Oppervlakte beheer (ha)
Open grasland	4753,83
Droge dooradering	336,52

Uitgesplitst naar beheerfunctie ziet het beeld er als volgt uit:

Open grasland

Beheerpakketgroep	Oppervlakte (ha)	Percentage
Kruidenrijk grasland en grasland met rustperiode	1704,09	36%
Legselbeheer	3008,64	63%
Plasdras	41,10	1%
Totaal		100%

Bovenop het genoemde totaal aantal hectares beheer is nog ruim 13 ha hoog waterpeil gerealiseerd en is op 794 ha ruige mest uitgereden.

Droge dooradering

Beheerpakketgroep	Oppervlakte (ha)	Percentage
Botanisch grasland	322,76	96%
Akkerbeheer	3,76	1%
Hakhoutbeheer	9,53	3%
Poelen	0,47	0,1%
Totaal		100%

Schouw en controle

Binnen leefgebied Open Grasland en leefgebied Droge Dooradering is ruim 15% van de beheereenheden geschouwd aan de hand van het schouwprotocol. Tijdens de schouw voldeed veruit het grootste gedeelte van de beheereenheden aan de gecontroleerde beheereisen en -voorschriften. Zo hebben de gecontroleerde deelnemers zich bijvoorbeeld goed aan de voorwaarden van extensief- en voorweiden en het legselbeheer gehouden.

Van de 432 gecontroleerde be's is op 25 beheereenheden een afwijking geconstateerd. Afwijkingen hadden betrekking op het niet respecteren van de rustperiode, twee plasdrassen die onvoldoende drassig waren, kruidenrijk grasland in twee gevallen bemest was met drijfmest, enkele akkerranden die niet (voldoende) aanwezig waren, een poel die volledig begraast werd en een botanisch perceel dat voor een deel bemest was. Hiervoor is waar mogelijk herstel verleend, maar er zijn helaas ook enkele sancties opgelegd.

De NVWA heeft afgelopen jaar binnen het werkgebied van het collectief verschillende controles uitgevoerd, waarbij ruim 243 beheereenheden gecontroleerd zijn. Hierbij zijn 7 afwijkingen geconstateerd. De afwijkingen hadden voornamelijk betrekking op het niet voldoen aan de voorwaarden voor plasdras (onvoldoende drassig), het niet voldoen aan de rustperiode (te vroeg gemaaid) en het bemesten van een botanisch hooilandrand.

Projecten

GLB-pilot 'Gebiedsgerichte vergroening in de melkveehouderij: de kievit als boegbeeld'

In 2021 is de GLB-pilot "De kievit als boegbeeld voor vergroening van de melkveehouderij" succesvol afgerond. De resultaten van de pilot zijn geanalyseerd en de eindrapportage is opgesteld, evenals een folder met daarin een samenvatting van de resultaten. In de vier pilotgebieden Mastenbroek, Tolhuislanden, Kallenkote en Wijthmen zijn afsluitende bijeenkomsten gehouden met de deelnemende boeren. Een korte film, de eindrapportage en de folder zijn terug te vinden onder <https://www.collectiefnoordwestoverijssel.nl/glb-pilot/>.

GLB-pilot "Vooruit boeren op water en veen"

Eind 2021 is de GLB-pilot "Vooruit boeren op water en veen" gestart. Deze pilot richt zich op het beperken van bodemdaling in het veenweidegebied en het verbeteren van het leefgebied van weidevogels. In de opstartfase van de pilot is het projectteam opgericht en daarnaast is een werkgroep in het leven geroepen met enkele deskundigen, gebiedspartijen en agrariërs. De werkgroep is eind van het jaar voor het eerst bij elkaar gekomen.

GLB-pilot "Boeren binnen en nabij Natura 2000-gebieden in Overijssel"

Eind 2021 is de GLB-pilot "Boeren binnen en nabij Natura 2000-gebieden in Overijssel" gestart. Deze pilot wordt uitgevoerd met de andere twee Collectieven in Overijssel. Binnen Noordwest Overijssel wordt voor deze pilot gekeken naar de Natura 2000-gebieden De Wieden en Weerribben. In de pilot wordt gewerkt aan een duurzaam verdienmodel voor de deelnemende boeren en rietelers. Tegelijkertijd is het van belang om een bijdrage te leveren aan het behalen van de doelen van de Natura 2000-gebieden met een daarbij vergoeding. Er zijn in 2021 verschillende bijeenkomsten geweest tussen de drie Collectieven, waarin de opzet van de pilot verder uitgewerkt is.

Niet productieve investeringen (NPI) 1 en 2

De drie Overijsselse Collectieven zijn reeds enkele jaren bezig met het verbeteren van het weidevogelbiotoop in Overijssel. Hiervoor hebben ze twee verschillende subsidies beschikt gekregen. In 2021 zijn binnen deze subsidies verschillende plasdrassen aangelegd, hoogwaterpeilen gecreëerd en diverse (plasdras)pompen aangeschaft. Ook zijn er rasters ter voorkoming van predatie aangeschaft, waarmee nesten en percelen uitgerasterd kunnen worden. Daarnaast zijn er speciale zaaimengsels (kuikenlandmengsel) aangeschaft en ingezaaid voor het realiseren van kruidenrijk grasland.

Stimuleren predatiebestrijding weidevogelkerngebieden

De Overijsselse collectieven hebben in gezamenlijkheid een projectaanvraag ingediend en gehonoreerd gekregen om een extra impuls te geven aan de bestrijding van predatie, met in het bijzonder de vos. In 2020 is het overleg gestart met verschillende WBE's over inzet op vossenbestrijding en het leveren en faciliteren van de inzet van vossenvallen. In 2021 zijn deze

gesprekken geïntensiveerd. Dit heeft er toe geleid dat de contacten met de WBE's zijn verbeterd en dat in verschillende WBE's de inzet op vossenbestrijding toeneemt.

Realisatie agrarisch natuurbeheer Wieden-Weerribben

Binnen dit project is op verschillende manieren gestimuleerd dat de agrarische graslanden binnen de N2000-begrenzing bijdragen aan het versterken van het leefgebied van verschillende N2000-doelsoorten, waaronder Grote Vuurvlinder, Paapje en Zwarte Stern. Belangrijke pijler hierbij is dat deze graslanden binnen het agrarisch natuurbeheer gebracht kunnen blijven worden. In het project zijn onder andere gesprekken gevoerd met grondeigenaren en -gebruikers en agrarisch natuurbeheer-contracten afgesloten. Eind 2021 is dit project afgerond, maar tegelijkertijd hebben we voor 2022 en begin 2023 een nieuw project gehonoreerd gekregen dat voortborduurde op dit project. Daarbinnen gaan we ook de komende jaren in gesprek met grondgebruikers en -eigenaren over de mogelijkheden om bij te dragen aan het versterken van het leefgebied van verschillende N2000-doelsoorten.

Aanvalsplan Grutto

Eind 2020 is het Aanvalsplan Grutto gepresenteerd, een initiatief van verschillende organisaties om de achteruitgang van de Grutto te stoppen. Hierbinnen wordt ingezet op vier maatregelen: vergroten voldoende omvang en openheid, een hoger waterpeil, voldoende agrarisch natuurbeheer en predatorenbeheer. De financiering hiervan is uiteraard een belangrijke basis. Als 1e stap is budget beschikbaar gesteld voor extra agrarisch natuurbeheer voor beheerjaar 2022. Er zijn landelijk 34 gruttokerengebieden vastgesteld, waarvan twee in Noordwest Overijssel: Mastenbroek en de polders ten westen van Weerribben-Wieden (Blankenham, Leeuwterveld, Barsbekerbinnenpolder). In 2021 heeft het Collectief de voorbereidingen getroffen om een 1e start te maken met extra agrarisch natuurbeheer in 2022. Ook is een provinciale werkgroep opgestart die toewerkt naar een plan van aanpak van de uitwerking van het Aanvalsplan in Noordwest Overijssel. Dit zal vervolgd worden in 2022.